

Historia rasy Staffordshire Bull Terrier

Historia Staffordshire Bull Terriera jest historią psa użytkowego, ukształtowanego przez środowisko, funkcję i selekcję charakteru, na długo przed powstaniem współczesnej kynologii. Rasa ta nie narodziła się w jednym momencie ani w jednej hodowli – wyewoluowała stopniowo w XIX-wiecznej Anglii, w środowisku robotniczym regionów Staffordshire oraz tzw. Black Country.

Już w XVII i XVIII wieku na Wyspach Brytyjskich istniały psy określane jako *bull dogs*, będące psami roboczymi, wykorzystywanymi zarówno do pracy, jak i do widowisk siłowych. Wraz z rozwojem przemysłu, urbanizacji i zmian społecznych zaczęto krzyżować te psy z różnymi terierami pracującymi, uzyskując typ określany jako *Bull and Terrier*. Były to psy mniejsze, bardziej zwinne, a jednocześnie niezwykle odporne psychicznie i fizycznie.

Nie były to psy rasowe w dzisiejszym rozumieniu tego pojęcia. Hodowla miała charakter lokalny, pozbawiony rejestrów, wzorców i jednolitych nazw. Selekcja opierała się wyłącznie na użyteczności, wytrzymałości oraz stabilności wobec człowieka. Agresja skierowana przeciwko ludziom była cechą niepożądaną i konsekwentnie eliminowaną, co miało fundamentalne znaczenie dla późniejszego charakteru rasy.

Przełomowym momentem był rok 1835 i uchwalenie *Cruelty to Animals Act*, zakazującego sportów krwawych. Psy typu bull-and-terrier nie zniknęły jednak z brytyjskiego krajobrazu. Zaczęły pełnić inne role – stróżujące, użytkowe i towarzyszące. W tym okresie utrwaliły się cechy, które do dziś stanowią fundament rasy Staffordshire Bull Terrier: silna więź z człowiekiem, stabilna psychika, odporność na stres oraz gotowość do pracy i współpracy.

Dopiero w latach 20. i 30. XX wieku pojawiła się świadoma idea zachowania tego typu psa jako odrębnej rasy. W obawie przed zanikiem tradycyjnego, kompaktowego typu staffordzkiego, brytyjscy entuzjaści rozpoczęli starania o jego formalne uznanie. Około 1930 roku zaczęto używać nazwy *Staffordshire Bull Terrier*, jednoznacznie podkreślającej regionalne pochodzenie psa.

W maju 1935 roku rasa została oficjalnie uznana przez *The Kennel Club (UK)*, a w czerwcu tego samego roku powstał *The Staffordshire Bull Terrier Club*. Pierwszy wzorzec rasy opisywał psa zwartego, muskularnego, o wyrazistej głowie i – co podkreślano szczególnie – o charakterze absolutnie niezawodnym wobec ludzi. W latach 1935–1939 odbyły się pierwsze wystawy klubowe. Psy takie jak *Ch. Gentleman Jim* oraz *Ch. Lady Eve* odegrały kluczową rolę w utrwaleniu typu rasy. W 1936 roku Staffordshire Bull Terrier po raz pierwszy pojawił się na wystawie Crufts, a w 1938 roku uzyskał pełne prawa championatu.

Po II wojnie światowej rasa zaczęła stopniowo rozprzestrzeniać się poza Wielką Brytanię, głównie w Europie Zachodniej i Skandynawii. W Stanach Zjednoczonych

Staffordshire Bull Terrier został uznany przez American Kennel Club dopiero w 1974 roku i do dziś pozostaje rasą wyraźnie odrębną od American Staffordshire Terriera oraz American Pit Bull Terriera. W 1987 roku wzorzec rasy został zatwierdzony przez FCI (nr 76), co umożliwiło jej pełne funkcjonowanie w strukturach międzynarodowej kynologii.

Staffordshire Bull Terrier w Polsce

Historia Staffordshire Bull Terriera w Polsce jest znacznie młodsza niż w krajach Europy Zachodniej. Rasa pojawiła się w Polsce dopiero po przemianach ustrojowych, wraz z możliwością legalnego importu psów rasowych oraz pełnego uczestnictwa w międzynarodowym ruchu kynologicznym.

Pierwszym Staffordshire Bull Terrierem zarejestrowanym w rodowodach Związku Kynologicznego w Polsce był samiec *Michelangelo's Babe*, urodzony w Wielkiej Brytanii 30 czerwca 1990 roku (nr. rej.41949/1/90, nr.rod. PKR III-XCIV-22384) będący własnością Andrzeja Jacewicza z Warszawy. Ten uroczy pręgus z białymi znaczeniami zdobył tytuł Championa Polski oraz ukończył szkolenie PO-I. Należy podkreślić, że był to pierwszy pies udokumentowany w oficjalnych strukturach kynologicznych, choć niekoniecznie pierwszy Staffordshire Bull Terrier przebywający na terenie Polski.

W kolejnych latach do kraju zaczęły trafiać dalsze importy, głównie z Wielkiej Brytanii, Niemiec, Skandynawii oraz krajów sąsiednich. Początkowa hodowla miała charakter niszowy i opierała się na pracy indywidualnych pasjonatów. Populacja była niewielka, a dostęp do materiału hodowlanego ograniczony.

W drugiej połowie lat 90. zaczęły pojawiać się pierwsze mioty urodzone w Polsce oraz pierwsze przydomki hodowlane zarejestrowane w ZKwP. Na przełomie XX i XXI wieku Staffordshire Bull Terrier stopniowo zyskiwał stabilną pozycję w polskiej kynologii. Wraz ze wzrostem liczby hodowli rosła świadomość znaczenia selekcji charakteru, zgodności ze wzorcem FCI oraz odpowiedzialnego podejścia do zdrowia populacji.

Dziś Staffordshire Bull Terrier w Polsce stanowi integralną część międzynarodowej populacji rasy. Funkcjonuje przede wszystkim jako pies rodzinny i towarzyszący, a jego przyszłość – podobnie jak na świecie – zależy od świadomej selekcji, poszanowania historii oraz zachowania pierwotnych cech charakteru, które przez ponad dwa stulecia definiowały tę rasę.

Historia pierwszych hodowli i kluczowych linii Staffordshire Bull Terriera w Polsce

Okres pionierski - importy i pojedyncze psy założycielskie (1990–1995)

Historia hodowli Staffordshire Bull Terriera w Polsce **nie zaczęła się od hodowli**, lecz od **pojedynczych importów psów wysokiej jakości**, które miały stworzyć bazę genetyczną rasy w kraju.

Charakterystyka okresu:

- brak wyspecjalizowanych hodowli,
- psy sprowadzane głównie przez osoby aktywne wystawowo,
- koncentracja na **liniach brytyjskich**, rzadziej czeskich i niemieckich,
- psy pełniły rolę **fundamentów rodowodowych**, a nie masowej reprodukcji.

W tym okresie kluczowe znaczenie miały:

- **importy z Wielkiej Brytanii** – klasyczne linie typu old English Stafford,
- pierwsze psy, które zaczęły pojawiać się w rodowodach wielu późniejszych polskich miotów,
- hodowcy-entuzjaści, którzy działali często bez zaplecza klubowego, ale z dużą świadomością rasy.

Ten etap można określić jako **fazę fundacyjną** – bez jeszcze wyraźnych „przydomków”, ale z psami, które do dziś można odnaleźć w starszych rodowodach.

Powstanie pierwszych hodowli i przydomków ZKwP (1996-2002)

Druga połowa lat 90. przyniosła **formalny początek hodowli Staffordshire Bull Terrierów w Polsce**.

Co się zmieniło:

- pojawiły się **pierwsze zarejestrowane przydomki hodowlane w ZKwP**,
- zaczęto planować mioty w oparciu o wzorzec FCI, a nie wyłącznie o sukcesy wystawowe,
- hodowcy zaczęli świadomie dobierać psy pod kątem:

- charakteru,
- eksterieru,
- typu rasy.

Kluczowe cechy pierwszych polskich hodowli:

- **mała skala** (1-2 mioty),
- silne oparcie o linie importowane,
- hodowle często prowadzone „równolegle” z innymi rasami typu bull,
- duża rotacja - nie wszystkie przydomki przetrwały próbę czasu.

W tym okresie ukształtował się **polski typ staffika**: pies średniej wielkości, mocny, dobrze umięśniony, o poprawnym ruchu i stabilnym temperamencie.

3. Linie, które zdominowały wczesną hodowlę w Polsce

Linie brytyjskie (fundament rasy)

Największy wpływ na rozwój rasy w Polsce miały **linie bezpośrednio pochodzące z Wielkiej Brytanii**. Były one:

- bardziej masywne,
- krótsze w tułowiu,
- o bardzo stabilnym charakterze,
- mocno „typowe” w głowie.

Psy z tych linii:

- często pojawiały się w rodowodach wielu hodowli,
- były wykorzystywane zarówno w hodowli, jak i na wystawach,
- stanowiły **punkt odniesienia dla wzorca**.

Linie czeskie i niemieckie (wzmocnienie eksterieru)

Wraz z rozwojem hodowli do Polski zaczęły trafiać:

- psy z Czech – często bardzo poprawne anatomicznie, z dobrym ruchem,
- psy z Niemiec – zwykle bardziej „wystawowe”, z naciskiem na sylwetkę i proporcje.

Te linie:

- uzupełniały materiał brytyjski,

- pozwalały uniknąć zbyt wąskiej puli genetycznej,
- wpłynęły na poprawę ruchu i ogólnej harmonii budowy.

Hodowcy i przydomki o największym wpływie (2000-2010)

W pierwszej dekadzie XXI wieku można już mówić o **hodowlach, które realnie wpłynęły na kierunek rozwoju rasy w Polsce**, ponieważ:

- ich psy były często powielane w rodowodach,
- osiągały sukcesy wystawowe,
- dawały psy o powtarzalnym typie.

Wspólne cechy tych hodowli:

- długofalowe prowadzenie rasy (nie jednorazowe mioty),
- świadoma selekcja reproduktorów,
- nacisk na charakter zgodny ze standardem (brak agresji wobec ludzi),
- aktywność w ZKwP i środowisku wystawowym.

To właśnie z tych hodowli wywodzą się:

- pierwsze polskie championy
- psy eksportowane za granicę,
- linie, które do dziś są obecne w polskich rodowodach.

Konsolidacja i „drugie pokolenie” hodowców (2010-2020)

Po 2010 roku nastąpiła zmiana pokoleniowa:

- część pionierów zakończyła działalność,
- pojawili się hodowcy, którzy **wychowali się na polskich liniach**, a nie wyłącznie na importach.

Charakterystyka tego okresu:

- większy nacisk na badania genetyczne (L-2HGA, HC),
- pierwsze SBT przebadane w kierunku L-2HGA i HC to miotowe rodzeństwo WWW Knight Errant Port Erin i jego miotowa siostra WWW Kropka Port Erin. Oba te psy zostały w rękach hodowców pod przydomkami Port Erin i Carbonarastaff,

- większa świadomość odpowiedzialności hodowlanej,
- wyraźne odcinanie się od niekontrolowanego rozmnażania.

Polska hodowla przestała być wyłącznie „odbiorcą” materiału zagranicznego, a zaczęła hodować **psy konkurencyjne w Europie**. W tym okresie parę hodowli rozpoczęło pracę nad importami staffordshire bull terrierów do Polski i rozbudową i wzmacnianiem różnorodności pogłowia.

Znaczenie pierwszych hodowców dla współczesnej rasy

Bez względu na to, czy dana hodowla istnieje dziś, **jej wpływ może być nadal widoczny w rodowodach**.

Najważniejsze zasługi pionierów:

- wprowadzenie rasy do Polski,
- zachowanie typowego charakteru staffordshire bull terriera,
- ugruntowanie rasy w strukturach ZKwP,
- stworzenie podstaw pod nowoczesną, odpowiedzialną hodowlę.

To właśnie **pierwsze hodowle i linie** zdecydowały o tym, że dziś staffik w Polsce jest:

- rasą rozpoznawalną,
- hodowlaną stabilnie,
- postrzeganą jako pies rodzinny o wzorcowym temperamencie.

opracowanie:
Justyna Winnicka
Katarzyna Matyjas

Materiały źródłowe:

- The Kennel Club (UK) – archiwalne materiały dotyczące uznania rasy Staffordshire Bull Terrier w 1935 roku.
- The Staffordshire Bull Terrier Club (UK) – materiały historyczne klubu, protokoły założycielskie z 1935 roku.
- „Our Dogs” oraz „The Kennel Gazette” – archiwalne brytyjskie czasopisma kynologiczne z lat 30. XX wieku, zawierające opisy pierwszych championów rasy.

- Donald McCaig, „Staffordshire Bull Terrier” oraz inne klasyczne opracowania kynologiczne dotyczące historii bull-and-terrierów i rozwoju rasy.
- Archiwa American Kennel Club (AKC) – dokumenty dotyczące uznania Staffordshire Bull Terriera w USA w 1974 roku.
- Materiały Związku Kynologicznego w Polsce (ZKwP) – archiwalne księgi rodowodowe oraz dokumentacja rejestracyjna pierwszych Staffordshire Bull Terrierów w Polsce, w tym psa Michelangelo's - Babe.
- Relacje i opracowania polskich hodowców i sędziów kynologicznych z lat 90. XX wieku, publikowane w czasopismach kynologicznych oraz materiałach klubowych.